

ΑΝΩΝΥΜΟΥ
ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΤΟΥ ΤΗΡΩΝΟΣ

Εισαγωγικαὶ παρατηρήσεις

Ἡ ἱστολογία ὡς ἐπιστήμη ἔτυχε κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας μεγάλης προσοχῆς ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ. Ἐκτὸς δηλαδή τῆς συνεχίσεως τοῦ μεγάλου ἔργου τῶν Βολλανδιστῶν καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ 1882 ἐνιοχύσεως αὐτοῦ διὰ τοῦ καθαρῶς ἀγιολογικοῦ περιοδικοῦ *Analecta Bollandiana*, ὑπῆρξαν καὶ ἐξέχοντες φιλόλογοι, ἱστορικοὶ καὶ θεολόγοι, ὡς οἱ Ruinart, Krumbacher, Ehrhard, O. von Gebhardt, Usener, Gelzer, K. Holl, Lucius, Anrich, Günter, Aufhauser, Dräske, Wulf, Franchi de Cavalieri, Vasilievskij καὶ οἱ ἡμέτεροι Παπαδόπουλος—Κεραμεύς, Γεδεών, Λάμπρος καὶ Ἰωάννου, οἵτινες διὰ διαφόρων ἐκδόσεων ἢ πραγματειῶν κατέδειξαν τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀγιολογικῶν κειμένων. Αἱ ἐκδόσεις λ. χ. τῶν κειμένων τοῦ ἁγ. Γεωργίου ὑπὸ Krumbacher—Ehrhard καὶ Aufhauser, τοῦ βίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος ὑπὸ Gelzer, Θεοδοσίου καὶ Κυρίλλου ὑπὸ Usener, τὰ ἐν τοῖς Ἀναλέκτοις Ἱεροσολυμιτικῆς Βιβλιοθήκης ἐκδοθέντα διάφορα κείμενα ὑπὸ Παπαδοπούλου—Κεραμέως, τὸ δίτομον ἔργον τοῦ Anrich περὶ τοῦ ἁγ. Νικολάου, ὡς καὶ διάφοροι ἄλλαι πραγματεῖαι περὶ ἀγιολογίας (λ. χ. ἡ δημοσίευσίς τῶν παρ' ὅλας τὰς ἀνακριβεῖας περιφήμου ἔργου τῶν Lucius—Anrich, *Die Anfänge des Heiligenkultus*, ἔτι δὲ τῶν πράγματι κλασσικῶν ἔργων τοῦ βολλανδιστοῦ H. Delehaye, *Les légendes hagiographiques*, *Les origines du culte des martyres*, *Les passions des martyres* καὶ τοῦ περιοδικοῦ *Hagiographischer Jahresbericht*, 1900—1906), ἔδωκαν μεγίστην ὄψθιν εἰς τὰς ἀγιολογικὰς ἐρεῦνας. Ὁ μέγας πλοῦτος τῶν κειμένων τούτων θὰ καταδειχθῇ ἰδίως τότε, ὅταν αἱ τυπογραφικαὶ συνθήκαι ἐπιτρέψουν εἰς τὸν διάσημον καθηγητὴν A. Ehrhard νὰ ἐκδώσῃ τὸ πολῦτιμον καὶ πολύτιμον ἔργον αὐτοῦ, δηλαδή τὸν ὑπ' αὐτοῦ προαγγελλόμενον συστηματικὸν κατάλογον τῶν ἀγιολογικῶν κειμένων, τὸν βασιζόμενον κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς πολυτεῖς καὶ πολυπόνους ἐν ταῖς διαφόροις βιβλιοθήκαις τῆς τε Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς ἐρεῦνας αὐτοῦ.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὡς πολλάκις ἐλέχθη, ὅτι ὁ περὶ τὰ κλασ-

σικὰ κείμενα ἀσχολούμενος μετὰ τινος δισταγμοῦ προσβλέπει εἰς τοιούτου εἴδους ἐκδόσεις, ἀλλὰ δὲν ἀληθεύει ὀλιγώτερον ὅτι ἕκαστον εἶδος τοῦ λόγου πρέπει νὰ μελετᾶται καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτό. Ὅθεν, ὅστις ἔτυχε νὰ ἐμβυθῆναι εἰς τὰ κείμενα ταῦτα ὡς ἱστορικός ἢ θεολόγος ἢ γλωσσολόγος ἢ λεξικογράφος ἢ λαογράφος θὰ ἀντελήφθη πόσα ὠφελήματα δύναται νὰ ἀρυσθῆ τις ἐκ τῆς ἐμβριθοῦς μελέτης αὐτῶν.

Τὰ κείμενα ταῦτα διαφωτίζουν ἡμᾶς κυρίως μὲν περὶ τοῦ κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς θρησκευτικοῦ αἰσθήματος τοῦ λαοῦ· ἀλλὰ καὶ αἱ δι' αὐτῶν παρεχόμεναι πληροφοροίαι δύνανται νὰ ἀποβῶσι χρησιμώταται εἰς τὸν ἱστορικὸν τὸν ἐξετάζοντα ταῦτα διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ κριτικοῦ. Εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς γλώσσης ὡς καὶ τὴν λεξικογραφίαν ἐν γένει ἀποβαίνουνσι τὰ πλείστα τούτων ἐπίσης ὠφέλιμα· ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν λαογραφίαν παρέχουσι πλείστας ὄσας εἰδήσεις, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν δὲ τῆς χριστιανικῆς εἰκονογραφίας συνετέλεσαν τὰ μέγιστα. Ἐπίσης θὰ ἀντιληφθῆ ὁ κριτικὸς ἱστορικός ἢ φιλόλογος, ὡς κατέδειξεν καὶ ὁ Delehaeye, ὅτι ἡ δημιουργία τῆς λατρείας τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου ἁγίου δὲν συνεπάγεται ἀναγκαιῶς ἀντικατάστασιν ἀρχαίου τινὸς Θεοῦ, ἀλλ' εἶναι πλειστάκις ἀπόρροια τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος καὶ τῆς πίστεως τοῦ χριστιανοῦ.

Ὅ ταῦτα λοιπὸν λαμβάνων ὑπ' ὄψιν δὲν θὰ ξενισθῆ ὅτι προβαίνομεν εἰς τὴν κατωτέρω ἐκδοσιν τοῦ συντόμου κειμένου περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος. Μία τῶν σπουδαιότερων ἐν τῇ ἀγιολογίᾳ φυσιογνωμιῶν ὁ ἅγιος οὗτος ἔτυχε τοσαύτης λατρείας παρὰ τῷ λαῷ, ὥστε περὶ τὸν ἕνατον αἰῶνα, πρὸς ἐνδεικτικωτέραν ἕως λατρείαν αὐτοῦ, ἐγεννήθη παρὰ τῷ λαῷ ἡ λατρεία καὶ ἐτέρου Θεοδώρου, τοῦ Στρατηλάτου.

Εἰς τὸ σημεῖον δ' ἀκριβῶς τοῦτο ἔγκειται ἡ ἀξία τοῦ κατωτέρω κειμένου. Ἐν τέλει δηλαδὴ τοῦ βίου ὁ ἁγιογράφος ἀναφέρει φιλονικίαν ὑπάρχουσαν τότε μεταξὺ «τῶν τὰ Εὐχαῖτα οἰκούντων καὶ τῶν Ἀμασέων» περὶ τῶν ἐν Ἀμασειᾷ εὐρισκομένων λειψάνων τοῦ ἁγίου, τὰ ὅποια διεξεδίκουν οἱ πρῶτοι λέγοντες «τοῦτο ζῶντα αὐτὸν διατεταχέναι». Δὲν εἶναι δὲ διόλου ἀπίθανον ἢ φιλονικία αὕτη νὰ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν γένεσιν τοῦ δευτέρου Θεοδώρου, τοῦ ἐν Εὐχαίτοις. Τοῦτο βέβαια παραμένει πιθανότης· μετὰ βεβαιότητος ὅμως θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποδείξῃ ἐκεῖνος, ὅστις θὰ εἶχε τὴν ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονὴν, ὡς ἄλλοι Krumbacher — Ehrhard διὰ τὸν ἁγ. Γεώργιον ἢ Anrich διὰ τὸν ἁγ. Νικόλαον, νὰ ἐκδώσῃ τὰ περὶ τῶν ἁγ. Θεοδώρων πολυάριθμα κείμενα.¹⁾

¹⁾ Μόνον τὸ περὶ τῶν κολλύβων θαῦμα εὔρηται ἐν 80 χειρογράφοις. Θὰ ἤμην πρόθυμος νὰ παραχωρήσω εἰς οἰονδήποτε. ὅστις θὰ ἀνελάμβανε τὸ ἔργον τοῦτο, τὰ εἰς

Τὸ κατωτέρω ἐκδιδόμενον σύντομον κείμενον σκοπεῖ ἀπλῶς νὰ προσφέρει μικράν τινα συμβολήν εἰς τὴν μέλλουσαν ταύτην συλλογὴν.

1. Παράδοσις τοῦ κειμένου

α) Περιγραφή τῶν κωδίκων

Ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐρεῦνης τῶν καταλόγων χειρογράφων καὶ τῶν σημειώσεων τοῦ καθηγητοῦ Α. Ehrhard παραδίδουν τὸ κείμενον τέσσαρες ἐν ὄλῳ κώδικες, οἱ ἑξῆς:

B 1. Κῶδ. Βαροκκιανὸς (Baroccianus) *ἐλλ.* 238, ἐκ περγαμηνῆς, εἰς φύλλον, X αἰῶν. ἐκ φύλλων 56 συγκείμενος, κολοβός.—Φύλλ. 6^v περιέχει μέρος τοῦ ἡμετέρου κειμένου μέχρι τῶν λέξεων: *ἀλλ' ὑπὲρ ἀθανάτου βασιλέως ἀγωνί //*.

P 2. Κῶδιξ Παρισινὸς *ἐλλην.* 497, εἰς φύλλον, XI αἰῶν. ἐκ φύλλων 349.—Τὰ φύλλ. 284^v—285^v περιέχουσι δλόκληρον τὸ κείμενον. Δυστυχῶς ὁ φωτογράφος μὴ ἀντιληφθεὶς καλῶς τὴν παραγγελίαν μου ἐφωτογράφησε μόνον τὰ φύλλα 284^v καὶ 285^v, οὕτω δὲ τὸ κείμενον τὸ εἰς τὸ φύλλ. 285^r ἀντιστοιχοῦν δὲν ἠδυνήθη νὰ παραβάλω. Φύλλ. 284^v περιέχει τὴν ἀρχὴν μέχρι τοῦ «*Ἑλλάδιός τις . . . χάριν ἔχων θεοῦ οἰκῶν τε*», τὸ δὲ 285^v ἀπὸ τοῦ «*ἄνδρες εὐλαβεῖς*» μέχρι τέλους.

L 3. Κῶδιξ Λεσβιακός, Μονῆς Δειμῶνος 51, XIII αἰῶν. (;).—Σελ. 340—343 κατὰ τὸν ἀντιγραφέα Πρόδρομον Ἀναγνώστου, φύλλ. 168 κῆξ. κατὰ τὰς χειρογράφους σημειώσεις τοῦ Α. Ehrhard, περιέχουν μέρος τοῦ κειμένου, δηλαδὴ μέχρι τῶν λέξεων «*. . . ἀνδρείως ἐνίκησε τὴν ἀσέβειαν*» Μετὰ τοῦτο διὰ τῶν λέξεων «*τὸ δὲ μαρτύριον ἀρχεται ἐντεῦθεν*» εἰσάγεται τις εἰς τὴν διήγησιν τοῦ παλαιοῦ μαρτυρίου, τὸ ὁποῖον σημειωτέον δὲν περιέχει τὴν περὶ τοῦ δράκοντος διήγησιν, καταλαμβάνει δὲ τὰς σελ. 343—354¹⁾.

Q 4. Κῶδιξ Κουηρινιανὸς (Querinianus, Brescia) *ἐλλην.* A. III 3, ἐκ χάρτου, εἰς φύλλον, XVI αἰῶν. ἐκ φύλλων 571 συγκείμενος.—Τὸ φύλλ. 243^r—243^v περιέχει δλόκληρον τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον ἀντέγραφα πρὸ ἐτῶν. Περὶ τοῦ κώδικος τούτου βλ. 1 τόμ. τῆς Ἑπετηρίδος ταύτης σ. 301.

β) Τὸ κείμενον ὡς πηγή

Προτοῦ προβῶ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς σχέσεως τῶν χειρογράφων πρὸς ἄλληλα, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφέρω ὅτι καὶ ὁ σύντομος καὶ ἀφελῆς οὗτος

τὴν διάθεσίν μου εὐρισκόμενα ἀνίγραφα ἢ φωτογραφίας κειμένων περὶ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου.

¹⁾ Πβλ. *H. Starck*, Theodoros Teron (Freising 1912) σ. 38 κῆξ.

βίος, ὡς τὰ πλεῖστα τῶν ἀρχαιοτέρων ἀγιολογικῶν κειμένων, παρελήφθη ὑπό τινος ἐκκλησιαστικοῦ ρήτορος καὶ συνεχωνεύθη εἰς ἕτερον ἐκτενῆ λόγον ἐπιγραφόμενον «*Βίος πρὸ τοῦ μαρτυρίου καὶ ἡ ἐκ παιδὸς ἀναγωγή τε καὶ αὐξήσις καὶ θαύματα ἐξαισία τοῦ ἁγίου καὶ πανενδόξου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου*». Ὁ λόγος οὗτος ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ H. Delehaye ἐν *Les légendes grecques des saints militaires* (Paris 1909) σ. 183—201. Μετὰ τὸ προοίμιον, τὸ ὁποῖον κατέχει τὰς σελ. 183—185,2, παραλαμβάνει τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ βίου, δηλαδὴ τὰ μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν ὁμηλικῶν στρατιωτῶν πρὸς τὸν Ταξιάρχην κατὰ τοῦ ἁγίου συκοφαντίας, ἀλλοιοῦμενον μόνον διὰ τινων γλωσσικῶν μεταβολῶν καὶ παραλείψεως ἢ παρεμβολῆς λέξεων τινων ἢ φράσεων ἢ διήγησις περὶ τοῦ Ἑλλαδίου δὲν παρελήφθη, ἀντ' αὐτῆς δὲ γίνεται μνεία τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς τοῦ ἁγίου. Κατόπιν ἀπὸ σελ. 185,24 μέχρι σ. 191,17 ἀκολουθεῖ μετὰ τινὰ εἰσαγωγὴν ἢ διήγησις τοῦ περὶ δράκοντος θαύματος, τὴν διήγησιν δὲ ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ τοῦ μαρτυρίου, ἐν ᾧ παραλαμβάνονται καὶ πάλιν ὁλόκληροι φράσεις ἐκ τοῦ βίου. Τοῦ μαρτυρίου ἔπεται ἡ γνωστὴ διήγησις περὶ τῆς Εὐσεβείας καὶ μετὰ ταύτην ἡ ἀφήγησις ἑννέα θαυμάτων τοῦ ἁγίου, ἀμφοτέρωθεν θέματα ἄσχετα πρὸς τὸ ἡμέτερον κείμενον.

Πρὸς μεγαλυτέραν κατανόησιν τῆς διαφορᾶς τοῦ ἡμετέρου κειμένου πρὸς τὸ ἀντιστοιχοῦν αὐτῷ ἐν τῷ λόγῳ ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω μόνον τὴν ἀρχήν:

Βίος Β φ. 6ν

Τοῦ ἁγίου (μεγαλομάρτυρος PL) Θεοδώρου πατὴρ μὲν Ἐρυνθραῖος (add. ὄνομα PL) ἀνὴρ ἀγαθός, φιλοπίτωχος. Πολυξένη δὲ μήτηρ ἐκ παρθενίας αὐτῷ συναφθεῖσσι, ἐξ ὧν ὁ εὐγενὴς Θεόδωρος τῷ πρώτῳ τῆς συναφείας ἔτει γεγέννηται. Τῆς δὲ μητρὸς ἐν τῇ λοχείᾳ θανούσης χριστιανὴν (χριστιανῆς BQ), ὁ πατὴρ οὐχ εὐρίσκων τιθνην ἑσκέψατο τέχνην τὸ παιδίον ἐκθρέψαι.

Delehaye σ. 184,33 - 185,5

Πατὴρ ἐπῆρχε τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου αὐτὴ ἡ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα χώρα· εὐγενὴς γὰρ καὶ σῆτος τῶν ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν. Καὶ πατὴρ μὲν αὐτῷ τὸ ὄνομα Ἐρυνθραῖος, Πολυξένη δὲ μήτηρ, ἥσινος ἐν τῇ λοχείᾳ θανούσης, χριστιανὴν ὁ πατὴρ οὐχ εὐρίσκων τιθνην¹⁾ τέχνην τὸ παιδίον ἐκθρέψαι ἑσκέψατο.

Κατωτέρω συναντῶμεν καὶ μεγαλυτέρας παραλλαγὰς.

Ἔστι ὁ βίος εἶναι παλαιότερος τοῦ λόγου, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἀγιογράφος

¹⁾ Οὕτω τὸ χειρόγραφον, συμφώνως τῇ ἡμετέρᾳ παραβολῇ· ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Delehaye ἀναγινώσκωμεν τὸ γραμματικῶς ὀρθὸν τιθήνην.

ρήτωρ ἐχρησιμοποίησε τὸν βίον καὶ ὄχι ἀντιθέτως, δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὸ κείμενον τοῦ βίου παραδίδεται ἐν μέρει ὑπὸ κωδίκων παλαιότερων τοῦ κώδικος τοῦ λόγου, ὅπερ βέβαια μόνον δὲν θὰ ἤρκει πρὸς ἀπόδειξιν, δὲν περιέχει οὗτος οὔτε τὸ θαῦμα τοῦ δράκοντος, οὔτε τὴν περὶ τῆς Εὐσεβείας διήγησιν, ἀμφοτέρω εἰσαχθέντα βραδύτερον. Τὴν Εὐσεβείαν ἀντικαθιστῶσιν ἐν τῷ βίῳ «ἄνδρες εὐλαβεῖς» τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ἐπίσης ὁ χρησιμοποίησας ῥήτωρ ὡς συμβοηθοὺς τῆς Εὐσεβείας κατὰ τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου.¹⁾

γ) Σχέσις καὶ χαρακτηρισμὸς τῶν κωδίκων

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω συντόμου περιγραφῆς τῶν κωδίκων παρατηροῦμεν ὅτι οἱ μὲν PQ παραδίδουν δλόκληρον τὸ κείμενον, οἱ δὲ BL μόνον ἐν μέρει (τοῦ P, ὡς εἶπομεν, εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν μου μόνον τὸ μέρος τὸ ὑπὸ τῶν φύλλ. 284^v καὶ 285^v παραδοθέν). Ἐν τούτοις δὲν κωλυόμεθα νὰ ἐξετάσωμεν δι' ὀλίγων τὴν σχέσιν τῶν κωδίκων πρὸς ἀλλήλους.

Εἰς τὸ σύντομον τοῦτο κείμενον δὲν θὰ ζητήσωμεν μεγάλας παραλλαγάς· σημειοῦμεν ὅμως ὅτι οὐδὲν τῶν χειρογράφων εἶναι ἀντίγραφον τοῦ ἄλλου, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἀμέσως κατωτέρω ἀναφερομένων παραλλαγῶν. Τὸ χειρόγραφον Q ὅμως πλησιάζει πρὸς τὸ B περισσότερο ἢ τὰ PL, τῶν ὁποίων οἱ ἐγγράμματοι γραφεῖς ἐπιφέρουν γλωσσικὰς τινὰς μεταβολάς, οὐχὶ οὐσιώδεις λ. χ. Ἐρυθραῖος BQ Ἐρυθραῖος τὸ ὄνομα PL, μασθοῦ BQ μασθῶν L μαστῶν P, συνεχώρησεν BQ συνεχώρησεν ὁ πατήρ P transp. L κλπ. Ὅπως ὅμως καὶ ἄλλοτε εἶχόμεν παρατηρήσει,²⁾ ἔνεκα τοῦ ἐπιπολαίου τοῦ γραφέως τοῦ Q παραλλάσσει τοῦτο ἐνίοτε πρὸς τὰ συμφωνοῦντα BPL· λ. χ. εὕρισκων BPL εὕρισκεν Q, μινγὺς BPL μὴ γινούς Q, ἐγκαταβρέχων BPL ἐγκαταβρέχειν Q. Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων παραλλαγῶν καταφαίνεται ὅτι τὸ B παραδίδει ἐν γένει τὸ κείμενον πιστότερον τῶν ἄλλων. Ἐνεκα τούτου ἐκεῖ ἔνθα τὸ κείμενον παραδίδεται καὶ ὑπὸ τοῦ B ἐλήφθη τοῦτο ὡς βάσις, ὅπου δὲ παραδίδεται μόνον ὑπὸ τῶν QL ἐλήφθη μετὰ τινος προσοχῆς τὸ Q.

Ὅσαίσι ἐνόμιζα ὀρθὸν παρέθεσα εἰς τὸν apparatus criticus παραλλαγὰς τινὰς τοῦ κειμένου παρὰ Delehayе, παριστῶν ἐκάστοτε τὸ κείμενον τοῦτο διὰ τοῦ V=Codex Vindobonensis. Εἰς τὸ περιθώριον παρα-

¹⁾ Δυστυχῶς τὰ πλεῖστα τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων κειμένων περὶ τῶν ἁγ. Θεοδώρων δὲν μοί ἦσαν πρόχειρα, ἵνα δυνηθῶ διὰ τῆς συνεξετάσεως αὐτῶν νὰ ἐξαγάγω γενικώτερα συμπεράσματα.

²⁾ Des Chrysippos von Jerusalem, Enkomion auf den hl. Theodoros Teron σελ. 19—21.

πλευρῶς τοῦ κειμένου προσέθεσα καὶ τὴν ἀντιστοιχοῦσαν σελίδα τῆς ἐκδόσεως τοῦ Delehaeye.

2. Κεῖμενον

BQPL Βίος καὶ ἀνατροφή τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου.

Τοῦ ἁγίου Θεοδώρου πατὴρ μὲν Ἐρυθραῖος, ἀνὴρ ἀγαθός, φιλόπτοχος, Πολυξένη δὲ μήτηρ ἐκ παρθενίας αὐτῷ συναφθεῖσα, ἐξ ὧν ὁ εὐγενὴς Θεόδωρος τῷ πρώτῳ τῆς συναφείας ἔτει γεγέννηται. Τῆς δὲ μητρὸς ἐν τῇ λοχεία θανούσης, χριστιανὴν ὁ πατὴρ οὐχ εὐρίσκων τιθήνην ἐσκέψατο τέχνη τὸ παιδίον ἐκθρέψαι. Καὶ δὴ πυροῦς καθαίρων καὶ πίσσων κριθάς, ἄμφω τε ἔψων ἀρμοδίως σὺν ὕδατι, καὶ μέλιτος μιγνύς τὸ ἀρκοῦν, εἰς ἀγγεῖον μετέβαλλεν ὑελοῦν, ἔχον ἐκτύπωμα τιθίου, ὅπερ τὸ βρέφος ἀντὶ μασθοῦ συνέχων τῷ στόματι, καθάπερ γάλα, τὸν χυλὸν ἠδέως ἐφείλκετο. 6 9

Εἶτα τοῦ χρόνου προϊόντος καὶ τῶν ὀδόντων ἐκφυέντων τῷ νέῳ, ἄρτον ἐκ σεμιδάλεως πεπεμμένον, οἴνω ἐγκαταβρέχων λευκῷ, κοχλιαρίῳ τοῦτον ὁ πατὴρ διέτρεφεν· ἔπειτα καὶ ὄπωρῶν ταῖς ἀπαλωτέραις καὶ λαχάνων δὲ τοῖς χρηστοτέροις· σαρκῶν δὲ οὐδὲ ἀκμάζοντι συνεχώρησεν ἀπογεύσασθαι τῷ παιδί. 12

Ἐκτῷ τοίνυν ἐνιαυτῷ Πρόκλῳ τινὶ χαμαιδιδασκάλῳ τὸν νέον συνίστησι. Καὶ τρισὶν ἔκεινῳ φοιτήσαντα χρόνους στρατιώτην ποιεῖται τοῦ Καίσαρος τῷ φρουροῦντι τὴν πόλιν Ἀμάσειαν λεγεῶνι συναριθμήσας. Τοῦτον εἰς ἀκμὴν προελθόντα θεασάμενος τοῖς ὄπλοις, ἅμα τοῖς συνηλικιώταις παιδοτριβούμενον, Ἑλλάδιός τις, ἀνὴρ χριστιανὸς καὶ ἐν ἀρετῇ ζῶν καὶ χάριν ἔχων Θεοῦ, οἰκῶν τε ἐν ὑπίῳ πρὸ τῆς πόλεως πεδίῳ, ὃ Θήρα προσαγορευέτο, ἔνθα καὶ ὁ τῶν στραιωτῶν κατάλογος ἠθροίζετο, μελετῶν ἐν εἰρήνῃ τὸν πόλεμον καὶ γνοὺς ὅτι ἔχει ψυχὴν μαρτυρῆσαι Χριστῷ δυνα- 15 18 BQL 21

"Ανωθεν τοῦ ἐπισηλιδίου κοσμήματος ἀναγινώσκωμεν ἐν Β Μη(νι) τῷ αὐτ(ῳ) ΙΖ', ἐν Ρ ΑΙΟΓ ΜΕ. ἐν L λόγ ΙΕ 1 ἀνατροφή add. καὶ μαρτύριον L ἁγίου add. καὶ ἐνδόξου ΡL μεγαλομάρτυρος ΡL Θεοδώρου add. Τήρωνος(εὐλ. περ L) QL 2 ἁγίου add. καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος ΡL Ερυθραῖος add. ὄνομα ΡL τοῦνομα V ἀγαθός καὶ ΡL 3 ἡ μήτηρ ΡL 5 'χριστιανὴν ΡL καὶ V, χριστιανῆς· BQ εὐρίσκον Q τιθήνην corr. τιθηνὴν BQP καὶ V τιθηνόν L 7 μέλι ἐδίδοτο εἰς βρέφη καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις "Ελλησιν Πβλ. Ploss—Renz, Das Kind τόμ. 1 (1911) σ. 459 καὶ 469 μιγνύς BPL μὴ γνοὺς Q 8 ὑελοῦν om. L τιθίου ΡL καὶ V τι θείου BQ μασθῶν L μαστῶν Ρ 8—9 μᾶς ἐνθυμίζει τὸ σημερινόν biberon 11 Παρὰ Ploss—Renz δὲν ἀναφέρεται ὅτι παρὰ τοῖς λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς δίδουν ὀλον εἰς τὰ βρέφη τοῦναντίον ὁ πεπεμμένος ἄρτος εἶναι τι σύνηθες· αὐτόθι σ. 459 καὶ 463 13 δὲ² BQ γὰρ ΡL συνεχώρησεν ὁ πατὴρ Ρ transp. L 16 φοιτήσαντι L 17 Ἀμασίαν BQ· ἐνισθῆν ἀρχεται ἐν Ρ τὸ φύλλ. 285^r τοῦ ὁποίου, ὡς εἶπεν, δὲν εἶμαι κάτοχος φωτογραφίας 20—21 προσαγορευέται L

μένην, συχνῶς ἐπὶ βρωμάτων μεταλήψει προέτρεπεν· ἄρμοδιαίς δὲ αὐτὸν παραινέσεισι τρέφων πέπεικεν οὐχ ὑπὲρ θνητοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ ἀθανάτου βα-

QL 3 σιλέως ἀγωνίζεσθαι.

Q
φ. 243v

᾿Ως δὲ πάντων ἐκράτει τῶν ἑταίρων ὁ Θεόδωρος γνώμη τε καὶ ρώμη καὶ τῇ περὶ τὸν Ταξιάρχην εὐνοία, τινὲς / τῶν στρατιωτῶν βασκαίνοντες 6 αὐτῷ τῆς ἀρετῆς τῷ Ταξιάρχῃ διαβάλλουσιν, οἷα τοὺς μὲν θεοὺς αὐτοῦ βδελυσσόμενον, ξένῳ δὲ κατ' ἰδίαν λατρεύοντα Θεῷ. Κατεξετάσας οὖν ὁ Ταξιάρχης καὶ γνοὺς εἶναι αὐτὸν χριστιανόν, σφόδρα μὲν ἐλυπήθη, τῷ μά- 9 λιστα φιλεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ, πλεῖστα δὲ ὁμῶς ἐνουθέτει τιμάς τε αὐτῷ καὶ 12 προκοπὰς καὶ χρήματα ἱκανὰ καὶ τὴν παρὰ Καίσαρι δόξαν ἐπαγγελλόμενος, εἴ γε θῦσαι τῇ τε Ρέα καὶ τῷ Ἄρει προθύμως ἀνάσχοιτο· ἀνεμίμησκέ τε αὐτὸν καὶ τῆς προσούσης αὐτῷ νεότητος καὶ τῶν κολαστηρίων τὸ φρικω- 15 δέστατον καὶ ὧς οὐ χρῆ τὴν παροῦσαν βιαίως ἀπολλύναι ζωῆν.

Ἐπεὶ δὲ πάντῃ μὲν μὴ πειθόμενον ἔωρα, παρρησιαστικώτερον δὲ 15 μᾶλλον ἀποκρινόμενον καὶ βασιλέα Χριστὸν ἐπιγραφόμενον, τότε καὶ φρου- ρὰν οἰκῆσαι καὶ πληγὰς ὑπομῆναι καὶ τὸ δὴ τέλος πυρὶ διαφθαρῆναι προσέτατιεν.

Q

QP

Καὶ οὗτος μὲν ὁ γενναῖος τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης ἀνδρείως ἐνίκησε τὴν ἀσέβειαν, τελειωθεὶς ἐν Ἀμασειᾷ τῇ πόλει τοῦ Ἑλε<νο>πόντου, τὰ δὲ 21 λείψανα αὐτοῦ περιστείλαντες ἦσυχοι ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπέθεντο ὁσίως ἐν μνήματι. Οἱ δὲ τὰ Εὐχάϊτα οἰκοῦντες ἀδελφοὶ τοῖς ἐπὶ τῆς Ἀμασέων ὁμό- φροσιν ὄγλοῦσι σφοδρότερον, τὰ λείψανα λαβεῖν τοῦ ὁσίου βουλόμενοι, 24 λέγοντες, τοῦτο ζῶντα αὐτὸν διατεταχῆναι.

Ἐγὼ μὲν οὖν οἶον πέρασ ἐξείη ἢ τοιαύτη φιλονικία οὐκ ἐπίσταμαι. 24 Τῇ δὲ σῇ τελειότητι τὰ προκείμενα γέγραφα, ἐφ' ᾧ δι' αὐτῆς καὶ τοὺς λοιποὺς χριστιανοὺς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ στηριχθῆναι.

A. ΣΙΓΑΛΑΣ

1 μεταλήψει L 3 μέχρι τοῦ ἀγωνί φθάνει τὸ B 7 λατρεύοντι L 9 ὁμῶς om L 14 πάντῃ μὲν Q πάντα L 16 δὴ om L 17 προσέτατον Q 19 μετὰ τὴν λέξιν ἀσέβειαν προσθέτει τὸ L: τὸ δὲ μαρτύριον ἀρχεται ἀπ' ἐντεῦθεν καὶ ἐπειτα, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, ἢ διήγησις τοῦ μαρτυρίου Μαξιμιανὸς καὶ Μαξιμίνος οἱ βασιλεῖς 19 Ἑλεπόντου ἔχει τὸ χειρόγραφον, γράφω Ἑλενοπόντου συμφώνως πρὸς τὸ κείμενον τοῦ παλαιοῦ μαρτυρίου Πβλ. Starck σ 39,°. 20 ἐντεῦθεν ἀρχεται τὸ φύλλ. 285v ἐν P τοῦ ὁποίου εἶμαι κάτοχος φωτογραφίας ἦσυχοι ἐνιαῦθα κατηγορηματικῶς=ἡσύχως, δι' ὅ και τὸ χ/φον P γράφει ἄνδρες εὐλαβεῖς, ἡσυχῇ 22 ἐνοχλοῦσι P ὁσίου Q ἁγίου P 23 διατεταχθῆναι Q 24 ἐξείη P 27 κυρίου add. ἡμῶν P.